Izkoristite celoten potencial svojih raziskav, izberite CC BY!

Zakaj je CC BY najboljša izbira za objavljanje v odprtem dostopu?

Pri objavljanju raziskav v odprtem dostopu je izbira prave licence Creative Commons (CC) ključnega pomena. Med različnimi možnostmi priporočamo licenco CC BY (priznanje avtorstva), saj je najboljša izbira za povečanje vpliva in dosega vašega dela.

Dajte kot znanstveni avtorji prednost CC BY pred drugimi licencami, kadar so na voljo, zlasti tistimi z "nekomercialnimi" klavzulami.

>> prenesi letak

Težava z "nekomercialnimi" licencami

Licence z dodatkom "nekomercialno" (NC), kot sta CC BY-NC ali CC BY-NC-ND, so na prvi pogled privlačne. Vendar imajo precej pomanjkljivosti:

- **Izključne komercialne pravice za založnike:** čeprav izbira "nekomercialne" vrste licence izključuje komercialno uporabo, založniki običajno zahtevajo, da jim dodelite te rezervirane komercialne pravice. Na žalost veliko založnikov običajno zahteva te pravice izključno, kar omejuje vaš nadzor nad lastnim delom.
- **Komercialno izkoriščanje s strani založnikov:** Ko imajo založniki (izključne) komercialne pravice, lahko vaše raziskave komercializirajo, vključno z licenciranjem podjetjem za umetno inteligenco ali drugim komercialnim subjektom (tudi za komercialno uporabo), brez vašega soglasja in brez delitve prihodkov.
- **Pravna negotovost:** Opredelitev "nekomercialnega" je v zakonodaji dvoumna. To povzroča precejšnjo pravno negotovost glede tega, ali je zadevna uporaba dovoljena. Zelo pogosto so izključene uporabe, ki jih avtor dejansko ne želi preprečiti. Na primer, ni jasno, ali in v katerih primerih se lahko gradivo NC uporablja v skupnih projektih med javnimi in zasebnimi raziskovalnimi ustanovami. Uporaba s strani svobodnih strokovnjakov, kot so zdravniki, odvetniki, arhitekti, ali celo neodvisne raziskave posameznikov očitno niso dovoljene, če služijo komercialnim namenom. Glede na te pomisleke postane očitno, da licence NC ovirajo številne zaželene uporabe, kar je v nasprotju s temeljnim načelom odprtega dostopa.
- **Niso združljive z načeli odprtega dostopa:** Gradivo z licenco NC po definiciji ni "odprti dostop". Berlinska deklaracija o odprtem dostopu do znanja na področju naravoslovja in humanistike zahteva, da se dela v odprtem dostopu licencirajo "za

kakršen koli odgovoren namen". Komercialna uporaba raziskav je s tega vidika očitno razumen namen.

>> Nekomercialne vrste licenc izključujejo številne želene primere uporabe vaših raziskav brez pravih prednosti. To niso prave odprte licence.

Prednosti CC BY

Licenca CC BY ponuja številne prednosti, zaradi katerih je najprimernejša izbira za objavo v odprtem dostopu:

- **Maksimira ponovno uporabo in diseminacijo:** CC BY omogoča drugim, da vaše delo distribuirajo, predelujejo, prilagajajo in nadgrajujejo, tudi v komercialne namene, če vas navedejo. To povečuje doseg in vpliv vaših raziskav.
- **Enakopravna komercialna uporaba za vse:** da, CC BY omogoča komercialno uporabo, vendar je ta enaka za vse. In glede na to, da se nekomercialna uporaba pogosto razlaga zelo ozko do te mere, da se npr. lahko objava članka z licenco NC na spletni strani, ki vsebuje oglase, šteje za kršitev licenčnih pogojev NC, je pomembno, da jo omogočite. Čeprav se to sprva zdi zastrašujoče, je dejansko najboljša zaščita pred izkoriščanjem s strani posameznih deležnikov. Če imajo vsi enake pravice do komercialne uporabe vašega dela, to preprečuje, da bi posamezen subjekt monopoliziral ali se nepošteno okoriščal z njim - kar je odgovor na trenutna vprašanja, kot so tista, povezana z umetno inteligenco.
- **Usklajenost s ključnimi načeli odprtega dostopa:** CC BY je usklajen z glavnimi deklaracijami o odprtem dostopu, kot je Berlinska deklaracija o odprtem dostopu. Je tudi prednostna licenca številnih financerjev raziskav in organizacij po vsem svetu.
- **Pravna jasnost:** CC BY zagotavlja jasne in preproste pogoje, kar zmanjšuje pravno negotovost in zagotavlja, da se vaše delo lahko prosto uporablja in deli na različnih platformah in med različnimi skupinami bralcev.

>> Licenca CC BY zagotavlja jasen in razumljiv okvir za vse tretje strani. Omogoča pravično in odprto uporabo za vse v skladu z osnovnimi načeli odprtega dostopa.

Odločite se za pametno izbiro za svoje raziskave. Izberite CC BY.

Če želite zagotoviti, da bodo vaše raziskave imele čim večji učinek in koristi za vse ljudi na svetu, pri objavi odprtega dostopa vedno izberite licenco CC BY. Ta izbira ni le skladna s svetovnimi standardi odprtega dostopa, temveč tudi ščiti vaše delo pred nenamerno izključno komercialno uporabo in pravnimi nejasnostmi.

Izjava o omejitvi odgovornosti: Te informacije so namenjene le informativnim namenom in ne predstavljajo pravnega nasveta. Raziskovalci lahko izberejo katero koli vrsto licence, ki se jim zdi primerna za njihovo delo.

Več informacij o licencah odprtega dostopa je na voljo na

- Prednosti in slabosti elementov licenc CC (zakon iRIGHTS)
- Creative Commons

- Brezplačno znanje zaradi licenc Creative Commons: zakaj nekomercialna klavzula pogosto ne služi vašim potrebam (Paul Klimpel)
- Odprte vsebine - praktični vodnik za uporabo licenc Creative Commons (Till Kreutzer)
- Vodnik po Creative Commons za znanstvene publikacije in izobraževalne vire (Pascal Braak in drugi, Univerza v Amsterdamu)
- Pazite na sporazume o licenci za objavo: ali kako zagotoviti, da avtorji ohranijo pravice do svojega javno objavljenega dela (spletni seminar pobude OA2020 z Arjanom Schalkenom iz UKB, Nizozemska, in Richem Schneiderjem, UC San Francisco, ZDA)